

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

Факультет історії, права і публічного управління

Кафедра всесвітньої історії

ДИПЛОМНА РОБОТА

на тему: **СУФРАЖИСТСЬКИЙ РУХ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ ТА
АМЕРИЦІ НА РУБЕЖІ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.**

Студентки ступеня «магістр» АПІ групи
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
Спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія)
Додаткова спеціалізація: Правознавство
Венжик Ірини Ігорівни
Науковий керівник:
кандидат історичних наук, доцент
Мазур Інна Віталіївна

Національна шкала _____

Кількість балів _____ Оцінка: ECTS _____

Члени комісії _____

(підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

_____ (підпис)

_____ (прізвище та ініціали)

м. Вінниця – 2021 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ І.....	7
Історіографія, джерельна база та методологія дослідження.....	7
Стан наукового висвітлення проблеми.....	7
1.2 Методологія дослідження	12
РОЗДІЛ ІІ СПЕЦИФІКА СОЦІАЛЬНО-ПРАВОВОГО ТА ПОЛІТИЧНОГО СТАТУСУ ЖІНКИ НА РУБЕЖІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ. ТА ВПЛИВ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ І ЕТНОКУЛЬТУРНИХ ЧИННИКІВ НА ЗМІНУ ЇХ СТАНОВИЩА.....	15
РОЗДІЛ ІІІ ОСНОВНІ НАПРЯМКИ БОРОТЬБИ ЖІНОК	21
ЗА ГРОМАДЯНСЬКІ І ПОЛІТИЧНІ ПРАВА.....	21
3.1 Отримання вищої освіти, набуття майнових прав,.....	21
лібералізація сімейного права.....	21
3.2 Вплив індустріальної революції на положення американської жінки	30
3.3 Наділення жінок правом голосу, особливості форм активності жіночого руху	36
РОЗДІЛ ІV АНТИФУРАЖИСТСЬКИЙ РУХ НА РУБЕЖІ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТ.	53
РОЗДІЛ V ДОСЯГНЕННЯ СУФРАЖИСТСЬКОГО РУХУ	63
В КІНЦІ ХІХ – НА ПОЧАТКУ ХХ СТ.	63
ВИСНОВКИ.....	70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	75
ДОДАТКИ.....	85

ВСТУП

Термін «суфражизм», увійшов в історію як політичний напрямок у фемінізмі, що почали використовувати активістки насамперед щодо виборчих прав жінок [80]. Вони все більше переконувалися в тому, що виборче право має першорядне значення і служить ключем до майбутнього прогресу. Суфражистки вірили, що, маючи легальну можливість голосувати на виборах, жінки незабаром звільняться від усіх інших форм дискримінації.

Рух за права жінок у США пройшов кілька етапів, які характеризував основні вимоги до жінки в даний період. Дана робота присвячена першому етапу цього руху, який ставить за мету реалізацію основних прав повноправного громадянина своєї країни - права власності, вищої освіти, політичні права, що отримало визначення «першої хвилі фемінізму».

Хоча процес емансипації жінок розпочався в Англії майже півтора століття тому, і сама країна довгий час розглядалася як «осередок демократії», у британському суспільстві все ще існує ряд питань гендерної рівності. Процес боротьби жінок за розширення своїх прав та можливостей, їх реалізації розгортався на декількох етапах, де досягнення позитивних змін супроводжувалось значними труднощами.

У даній роботі будемо опиратися на розвиток суфражизму у Сполучених Штатах та Великої Британії, як засновниці даного руху у Західній Європі.

Актуальність теми. Останнім часом значно зріс інтерес до жіночої історії. Оскільки становище жінки в суспільстві - це гостра соціальна проблема з позиції широко визнаних правових норм, що формуються на морально-етичних принципах. У зв'язку з цим історію будь-якої країни неможливо вивчати без урахування впливу ідей і практики фемінізму на всі сфери суспільного і приватного життя. Беручи до уваги існування потужного і впливового жіночого руху в наші дні, було б цілком логічно звернутися до його витоків, причин появи, характеру розвитку і специфіку

функціонування. Саме тому тема боротьби жіночого руху за свої громадянські і політичні права в кінці XIX - на початку XX ст. є актуальною.

Розквіт жіночого руху відноситься до так званої «першої хвилі» фемінізму, головною метою якого на даному етапі було забезпечення політичного і громадянського рівноправ'я. Слід зазначити, що терміни «жіночий рух», «фемінізм» і «суфражизм» багато в чому синонімічні, але разом з тим мають певні відмінності. Жіночий рух - це більш широке поняття, що означає сукупність жіночих організацій, діяльність яких спрямована на підвищення соціально-політичного статусу. Суфражизм - один із напрямів жіночого руху. Його головне завдання полягало в наданні жінкам виборчих прав. Що стосується фемінізму, то його потрібно розглядати в якості основи жіночого руху, який виступає за цілковиту ліквідацію дискримінації у всіх сферах життя, і визнання рівності на основі індивідуальних можливостей.

Хронологічні рамки охоплюють період «першої хвилі» фемінізму, тобто події, пов'язані із зародженням і розповсюдженням суфражистського руху на зламі XIX – XX ст. Нижня межа роботи обумовлена появою перших постійних виборчих організацій та початок політичних дебатів з проблеми рівності жінок. У цей період серед безлічі вирішуваних проблем, пов'язаних із працевлаштуванням, освітою, правоздатністю жінок тощо, з'явився політичний компонент першого набуття виборчого права. Досягнення цієї мети, на думку суфражистів, повинно було полегшити боротьбу в інших сферах. Верхня межа роботи визначається початком Першої світової війни та окремо 1920 роком, коли була прийнята 19 поправка до конституції США, що надала жінкам активне право голосу, де у ці роки відносини між суфражистами, з одного боку, та політиками, з іншого, дедалі ставали напруженіші через неодноразову відмову парламентаріїв надати жінкам право голосу, яке слід відокремити до наступного періоду.

Територіальні межі. В даний час скандинавські країни є світовими лідерами у забезпеченні рівного ставлення до чоловіків і жінок, але колискою фемінізму, як

жіночого руху за рівність на європейському континенті, є Великобританія. Розвиток становища жінок у цій країні слід розглядати в контексті виборчого права, який став першим масштабним проявом їх соціально-політичної діяльності. Також географічно дослідження охоплює територію Сполучених Штатів. Цей рух не був єдиною причиною якісно нових змін, які мали прямий вплив на становище жінок, але він суттєво змінив як своїх активних учасників, так і суспільство в цілому.

Об'єктом дослідження є боротьба жінок за отримання громадянських і політичних прав в кінці XIX – на початку XX ст., а саме боротьба за отримання вищої освіти, набуття майнових прав, лібералізація сімейного права, наділення жінок правом голосу.

Предметом дослідження виступають основні засади та принципи жіночого руху кінця XIX - початку XX ст., зміна тактики і стратегії жіночих організацій в досягненні поставлених цілей.

Метою дослідження є охарактеризувати специфіку соціально-правового та політичного статусу жінки на зламі XIX – на початку XX ст., та висвітлити досягнення суфражистського руху.

Мета дослідження конкретизується наступними **завданнями**:

- вивчити вплив соціально-економічних і етнокультурних чинників на зміну статусу жінки;
- вказати причини активізації руху;
- розглянути форми жіночої активності і основні ідеї;
- висвітлити специфіку організаційної структури суфражистського руху та зміну його тактик і стратегій;
- встановити основні досягнення руху.

Теоретична і практична цінність роботи полягає у постановці нових теоретико-методологічних проблем вивчення історії суфражистського руху у Британії та США наприкінці XIX – на початку XX ст.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання матеріалів, зібраних в процесі написання роботи при подальшому вивченні окреслених питань, на практичних заняттях та у студентських науково-дослідних роботах.

Публікації. Окремі положення курсової роботи викладено в публікації авторки «Особливості форм активності суфражистського руху у Великій Британії на рубежі XIX – початку XX століть», яку подано до друку у Віснику студентського наукового товариства факультету історії, права і публічного управління. – Вінниця, 2020. Вип. XX.

Також бралася участь у III Міжнародній науково-практичній конференції «Development of modern science, experience and trends» 11-14 жовтня 2022 р., Бостон, США. У віснику опубліковано статтю «Особливості розвитку суфражистського руху у Франції наприкінці XIX- початку XX століття.»

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, п'яти розділів, які поділяються на підрозділи, висновків та списку використаної літератури та джерел, що містить 109 позицій, та додатки.

Загальний обсяг дослідження складає 95 сторінок.

РОЗДІЛ І

Історіографія, джерельна база та методологія дослідження

Стан наукового висвітлення проблеми

Протягом останньої третини ХХ ст. а на початку ХХІ століття теми, пов'язані з феміністичними рухами та становищем жінок, стали серцем західних історичних досліджень. Натомість у радянській історіографії лише кілька згадок про жіночий рух як одну з проблем суспільно-політичного життя у Великобританії та Сполучених Штатах. [17]

Важливе значення має шеститомна «Історія жіночого виборчого руху» [8]. Вона створювалася протягом сорока років (1882-1922) колективом авторів під керівництвом Е. Стентона, С. Ентоні, А. Харпера і М. Гейджа, які брали безпосередню участь у русі. Для нашого дослідження найбільш цікавими є IV-VI томи, оскільки саме в них йдеться про діяльність суфражистського руху з початку ХХ століття, і до ухвалення відповідної поправки в Конгресі США в 1920 р. «Історія», відображаючи боротьбу американських жінок за рівноправність на політичній арені, містить різні погляди сучасників у формі доповідей, промов, листів тощо. Ця основоположна праця так чи інакше відображає не тільки етапи боротьби жінок за свої політичні свободи, а й їхні погляди на освіту, релігію, сім'ю.

Пострадянська історіографія цього питання представлена працями білоруського історика І.Р. Чикалової [93], [94]. Її роботи містять аналітику суфражистської кампанії у Великобританії (1860–1928), аналітичний огляд особливостей залучення жінок та дітей на роботу в промислових підприємствах Західної Європи та США у ХІХ столітті.

Дослідження впливу виборчого права на суспільно-політичне життя серед українських науковців не дуже поширене. Однак, що стосується теоретичних основ жінок та гендерних досліджень, а також їх походження та історії становлення, слід виділити вчених, які вивчали це питання, серед них: М.С. Маєрчик, О.Р. Кісь, Т. В. Орлова, Н. В. Шевченко, І. А. Жеребкіна, О. Ільченко.